
La lliçó del professor de COU

ANTONI PUIGVERD

ÉS SABUT QUE EL PARE és idolatrat pel nen i respectat per l'adult; l'adolescent, en canvi, rebutja el pare i s'hi enfronta. Ha de matarlo simbòlicament. L'adolescent vol construir la seva personalitat sense ombres, sense les interferències de la personalitat del pare. Per més ganes que tingui, però, de córrer sol, l'adolescent tendeix a buscar personalitats en el món exterior, fora del claustre familiar, que l'ajudin a fer-se una idea del món. Aquests adults acostumen a exercir una gran influència que pot ser, naturalment, positiva o negativa. Sempre és positiva si l'adult en qüestió tracta l'adolescent amb delicadesa i respecte, si no pretén usar-lo o dirigir-lo, sinó acompanyar-lo. Passats els anys, quan repassem l'adolescència llunyana, tendim a recordar amb molt d'agraïment la companyia dels primers adults que ens van respectar com a persones, que ens van ajudar a creuar amb perícia el riu cabalós de l'adolescència, que ens van acompanyar, sense manipular-nos, en aquesta difícil, però apassionada, travessa durant la qual abandonàvem el dolç país de la infància per endinsar-nos en les dures terres de l'edat adulta.

Jo vaig viure aquells anys de manera tan intensa que em fa l'efecte que en cap altre moment de la meua vida adulta, ni en els més feliços ni en aquells durant els quals m'han passat coses més suposadament importants, vaig viure'ls tan a fons com quan tenia 16, 17 o 18 anys. Vaig tenir molts amics (l'amistat és sagrada durant l'adolescència), que he deixat de veure o freqüentar. Quan hi penso o quan me'ls trobo, no els veig com són ara, sinó com eren aleshores i de cop em retornen els sentiments febroso d'aquells dies, les sensacions sempre a flor de pell, les enceses discussions ideològiques, la puresa barrejada amb crueltat, la felicitat empeltada de dolor, tot aquell nus de sang i d'idees bullint encara en la recambra de la memòria. Tant com els amics, recordo també alguns adults que suplien d'alguna manera la figura paterna o materna, que aleshores jo, tal com pertoca, combatia. La major part d'aquests adults que em van acompanyar durant l'adolescència eren professors de secundària. Vaig tenir la sort de tenir-los, en general, molt bons; cap d'ells, però, va deixar-me un pòsit tan important, tan vital, com el que va deixar-me Josep Pallach, a qui recordo com una insubstituïble figura on l'amic i el pare es barregen i es confonen.

El primer COU

Estem parlant del curs de 1970-71. Jo feia COU a Girona perquè a Palafrugell, al col·legi on havia estudiat el batxillerat superior, no l'impartien. Era un COU experimental, el primer COU. Uns pocs instituts de tot Catalunya (i no sé si d'Espanya) havien iniciat l'experiment sota els auspicis del grup impulsor de la nova Universitat Autònoma de Barcelona (això ho vaig saber molt més tard). Darrere l'Autònoma hi havia no solament el rector Villar Palasí, del grup de tecnòcrates modernitzadors del règim franquista (entre els quals destacava un Villar Palasí més important, el germà, ministre d'educació), darrere l'Autònoma hi havia també sectors del catalanisme democràtic moderat que pretenien aprofitar les esclertes modernitzadores del franquisme per pitjar en el sentit d'una sortida reformista i democràtica del sistema. Aquests sectors actuaven en un sentit molt diferent dels sectors obrers i universitaris que, liderats clandestinament pel PSUC, combatien amb més radicalisme i amb objectius força més maximalistes (la «ruptura», el socialisme, la dictadura del proletariat, etcètera). Tot això, naturalment ho vaig saber molt més tard. El fet és que, entre aquest grup de reformistes que van aprofitar la via oberturista de la UAB hi havia, entre d'altres, que jo sàpiga, el Dr. Josep Laporte, que va arribar anys després a conseller de Pujol; Francesc Noy, futur director de la Vanguardia, i López del Castillo, vinculat a la xarxa d'escoles catalanes i promotor de les primeres campanyes d'escolarització en català. Aquest grup connectava també amb l'espai dels cristians il·lustrats i catalanistes que giraven entorn de plataformes d'estudi i debat del tipus Fundació Bofill (els Jordi Porta, Vilaseca Marcet o Fèlix Martí). Escric aquesta informació més que res perquè no són habituals, quan es parla de Pallach, les referències a aquest primer vincle possibilista. El fet és que Pallach va trobar feina, gràcies al grup de l'Autònoma, en aquell COU experimental gironí (d'on, l'any següent, va saltar al Col·legi Universitari de Girona i a l'Autònoma com a professor de pedagogia i impulsor de l'ICE).

Era, per tant, el primer COU i el primer any de docència de Pallach a Catalunya. La suma d'aquestes dues casualitats va ser extraordinària, sobretot perquè s'hi va afegir, encara, un tercer sumand, la qualitat general dels professors: tant dels joves (Paquita Pasqual i el sociòleg Burcet, que em sap greu no haver tornat a veure mai més) com dels veterans: Erundino Sanz, que ens va fer, per primera vegada, matemàtica moderna, Ignasi Bonnin, Dolors Condòm i Rosina Lajo, tots ells expertíssims en les seves respectives matèries. Si el nivell general del professorat era excel·lent, la concepció del curs era sorprenent. Hi havia optatives per primera vegada i també per primera vegada la classe magistral era sovint substituïda per ponències, bé individuals, bé en grup, que els alumnes proposàvem a l'opinió general. Aquí sí que destacava la didàctica de Josep Pallach: ens feia una assignatura que ja en el títol mateix era novetat, «tècniques d'expressió». No m'explico perquè va desaparèixer dels COU posteriors. No era una classe de llengua, sinó una exploració de diverses possibilitats expressives: el treball, l'exposició oral, el debat, la crítica, la ponència... Nosaltres, que formàvem part d'una generació d'alumnes molt polititzada i afecionada a la discussió, ens ho

passàvem fabulosament bé: a través dels treballs en grup vam descobrir el boom de la literatura llatinoamericana, la poesia dels trobadors, els clàssics de la literatura catalana (jo vaig fer una primera lectura del «Tirant» en una aula franquista de l'any 70!), també tocàvem temes no literaris: sociologia, ideologies, antropologia. El professor Pallach ens deixava escollir els temes, perquè el motiu principal del seu treball era la metodologia. Aquell professor que era (ho vam anar descobrint al llarg del curs) un veterà militant d'esquerra, amb anys de presó i exili a l'esquena, ens exigia un respecte escrupolós a les opinions dels altres. Formava part aparentment de les tècniques d'expressió: els torns, la lògica argumental, l'atenció als arguments contraris. Inconscientment, però, apreníem ètica democràtica. La cosa té el seu mèrit si es té present que entre els alumnes no tots érem aprenents de progrè, hi havia més d'un feixista militant. El respecte regia per a totes les posicions i totes les idees.

La millor lliçó

Vam viure moltes coses, aquell curs. Va ser l'any dels fets de Burgos. Nosaltres ens vam organitzar i en vam fer una de grossa, de les més grosses que s'havien fet mai a Girona. És un altre capítol; seria llarg d'explicar. Pallach ens va seguir de prop, però sempre va respectar les nostres decisions. Aquest és el gran Pallach que jo vaig conèixer. No em va pressionar mai, no em va forçar a digerir les seves posicions. Ni aquell any, ni els anys següents que vaig tenir la sort de conrear la seva amistat, ni com a alumne ni com a amic, mai no vaig ser un seu conillet d'índies. I a fe que això s'estilava molt. Tants els catòlics progressistes, com els de l'Opus, com els grups d'extrema esquerra, fins i tot els grups de teatre: arreu hi havia líders o dirigents adults que no deixaven de fer-te «prèssing» ideològic fins que et dominaven la voluntat. L'estil d'aquests anys, Pallach no va practicar-lo mai. Sempre em vaig sentir acompanyat, per ell. Pressionat, mai. Més que donar-me opinions, em feia preguntes. I les preguntes em feien pensar. Al llarg dels anys que vaig tenir-hi contactes, vam tenir molts motius de separació. Jo vaig participar des del primer dia a «Convergència Socialista», directament rival del seu «Reagrupament». No m'ho va retreure. Discutíem amablement. Ens trobàvem a Bellaterra o a casa seva a Esclanyà. Ell va haver de sofrir enganys i molt mala propaganda de part de molts companys meus. Després, pràcticament tots (encara militant o ja fora de la política) hem constatat fins a quin punt Pallach estava carregat de raó. Moderat tant en el catalanisme com en el socialisme, però sense fer els ridículs cops de pèndol que s'ha vist fer a tanta gent en aquests últims 20 anys. Pallach era moderat, enraonat i flexible, però no tou. Al contrari: les seves conviccions ètiques eren indestructibles i les defensava amb una passió contagiosa. De tot el que va ensenyar, que va ser molt, me'n quedarà per damunt de tot el sentit reverencial per les opinions dels seus interlocutors, incloses les meves radicals i simplistes opinions de jove il·lusionat (i il·lús). Sempre em va respectar: aquesta és la millor lliçó del Pallach mestre, una lliçó (com de pare i d'amic alhora) que no puc oblidar.

Antoni Puigverd és escriptor.